

Les cooperatives van superar el 75% de contractes indefinits en el pitjor tram de la crisi

El 2018 es va tancar amb un rècord de creació de noves cooperatives: 210 noves empreses en 30 comarques

Activitat d'equinoteràpia i permacultura de la cooperativa Gedi a Sant Climent de Llobregat

La cooperativa Gedi (<http://gedi.org/>) neix l'any 1990 al Baix Llobregat, com a fórmula per a l'autoocupació d'un grup de joves educadors, que van optar per aquest model empresarial per organitzar democràticament el seu treball. A finals dels noranta, la cooperativa es consolida i experimenta un fort creixement, es diversifica sectorial i territorialment i assoleix un volum de persones sòcies i activitat considerable. A partir dels anys 2011 i 2012, però, la crisi econòmica ja apretava de valent i l'activitat de la cooperativa, bàsicament serveis públics, començava a caure perillosament.

[noindex]

La fórmula cooperativa, però, va permetre, no sense sacrificis de diversa índole, superar els pitjors anys de la crisi i actualment Gedi pot afirmar feliçment que ha recuperat el volum d'anys anteriors. La cooperativa treballa en 27 comarques, és present en més de 60 municipis i ocupa a 414 persones. La previsió de facturació per aquest any 2019 és de 13,6 milions d'euros. "El volum, tant econòmic com de personal, no impedeix la coherència amb els principis i valors cooperatius", assegura Lluís Camós, de l'equip de gerència de Gedi.

Musicop és una cooperativa més jove (<http://www.musicop.cat/>) que Gedi. Té el seu origen en el 2012, en plena crisi econòmica. Fins aquell any l'Escola Municipal de Música de Mataró era gestionada per quatre empreses, que contractaven les persones que hi treballaven, però l'equip directiu estava en nòmina de l'Ajuntament. A partir de 2012 l'Ajuntament va decidir externalitzar el 100% del servei amb un concurs sense fragmentar en lots i que per tant l'escola fos gestionada per una sola empresa privada. En aquell moment una part del claustre va decidir crear una cooperativa per presentar-se al concurs, va fer una UTE amb la cooperativa mataronina Visualsona... i el va guanyar.

Vídeo: <https://www.youtube.com/watch?v=dpdMzddqEPs>

Malgrat el moment delicat pel que passava l'economia del país quan va néixer, Musicop també ha tocat els efectes de la crisi en bona part gràcies a la fórmula cooperativa. Actualment té 21 persones sòcies treballadores, i a part de la de Mataró, porta les escoles municipals de música de Sitges, la Llagosta, el Masnou, Cabrils i Santa Maria de Palautordera, a més de gestionar 11 projectes diferents de música i comunitat i un catàleg de formacions i una àrea de produccions amb espectacles propis i amb capacitat de crear i produir-ne de nous.

"Hem de recordar dia sí dia també la importància de l'economia social i solidària, del cooperativisme, un àmbit que dona feina al 10% de la població, i que genera el 8% del PIB". Són paraules de Chakir El Homrani, conseller de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat en la presentació del Programa d'Economia Social del Departament per a aquest any 2019, davant més de 180 representants del món cooperatiu català que omplien l'auditori de les Cotxeres de Sants a Barcelona.

El 2018, rècord en la creació de noves cooperatives

"Les dades ajuden a fer-se una idea de la solidesa del creixement del món cooperatiu a Catalunya", seguia dient el conseller. I n'exposava algunes com a mostra: "El 2018 es van constituir 210 cooperatives noves, l'any que més; en els últims anys, des de 2009, quan més es pateix la crisi, es passa de 3.900 a 4.200 cooperatives, de 38.000 a 46.000 treballadors en cooperatives". I conclou: "L'economia social i cooperativa és una alternativa real, no un sistema subsidiari de l'economia ordinària, i no només genera ocupació estable i de qualitat, sinó que s'hi fomenta la participació, la persona, el desenvolupament local i l'arrelament en el territori".

De les 3.142 cooperatives de treball existents avui a Catalunya, 377 es van crear entre 2008 i 2012, en els pitjors anys de la crisi

Tant les dades del Registre de Cooperatives de Catalunya com de la Base de Dades de l'Economia Social del Ministeri de Treball no deixen lloc al dubte. El sector cooperatiu va ser més resiliència a l'hora d'afrontar la crisi econòmica que l'empresa convencional. El 2007 encara es van generar llocs de treball en el cooperativisme a Catalunya, en passar de 41.052 persones ocupades el 2006 a 42.359.

Va ser l'últim any de generació d'ocupació, ja que a partir de 2008 va començar una davallada que va culminar amb les 37.752 persones treballant en cooperatives amb què es va tancar l'exercici de 2012. A partir de 2013, però, unes bases ben assentades van permetre aixecar el vol i situar-se en les 46.772 persones ocupades al sector cooperatiu a finals de 2018.

Entretant, una xifra més que significativa: durant cap dels anys de la crisi es va baixar del 75%

de contractació indefinida al sector cooperatiu català. Actualment la dada és del 77,5%, ja que 36.248 de les 46.772 persones ocupades en cooperatives ho fan amb contracte indefinit.

El ritme de creació de noves cooperatives, tot i ralentir-se lleugerament durant els pitjors anys de la crisi econòmica, tampoc va patir una desacceleració massa accentuada. De les 4.215 cooperatives existents actualment a Catalunya, 499 es van crear entre 2008 i 2012, en els pitjors anys de la crisi. D'aquestes, 377 eren de treball associat. El pitjor any, en aquest sentit, de fet, va ser el 2008, amb 80 noves cooperatives, però l'any següent immediat ja se'n creaven 100. I a partir de 2012 el ritme de creació de noves cooperatives va ser sostingut, fins arribar a les 4.215 que hi havia a finals de 2018, de les quals 3.142 són de treball associat, 87 per sobre de les 3.055 que hi havia a finals de 2008.

Un organigrama horitzontal i una forquilla salarial molt estreta

"Aquests anys de crisi s'han superat treballant molt, fent algunes renúncies i mantenint-nos fermes en els principis i valors de la cooperativa". Lluís Camós resumeix així com Gedi se'n va sortir de la crisi. El primer que van fer a partir de 2011-2012, quan va baixar en picat la seva activitat, va ser reduir progressivament l'estructura de gestió de la cooperativa, adequant-la als marges reals que generaven. "Per fer això, hi va haver socis que van deixar encàrrecs de gestió per tornar a treballar a projectes i serveis, altres es van reduir el sou i els projectes van aplicar plans de contenció de la despesa? bàsicament l'assemblea va aprovar un paquet de mesures on els socis feien importants renúncies", explica Camós. Amb tot, ell posa en valor el fet cooperatiu: "Ser cooperativa ens va permetre afrontar algunes mesures que en altres formes jurídiques no s'haguessin pogut ni plantejar".

Les persones sòcies, recorda Camós, van plantar cara a la caiguda de la facturació reorganitzant el repartiment del treball i les retribucions i reinventant projectes i serveis. Ell destaca "alguns trets de la cultura d'empresa de Gedi que van ajudar, i molt, a sobreviure en els temps que els projectes anaven tancant". Des de l'agilitat en la presa de decisions o la confiança de l'assemblea en l'estructura de gestió fins a una forquilla salarial molt estreta o l'horitzontalitat de l'organigrama, amb "una distribució del poder molt descentralitzada i la presa de decisions molt vinculada a l'autonomia i apoderament dels professionals", que permet assolir un grau de responsabilitat molt compartit.

Musicop té una estructura que poc té a veure amb la de Gedi. Sí, però, que el model cooperatiu els va resultar útil a l'hora d'afrontar com a empresa la situació que es van trobar el 2012 quan van voler donar continuïtat i garantir l'activitat -i els llocs de treball- que fins aleshores havien dut a terme a l'escola municipal de música de Mataró sota altres fórmules. "Vam tenir la necessitat de tirar endavant un projecte que estimem molt amb persones que ens entenem, i vam creure que el model cooperatiu era molt semblant al que ja gestionàvem com a equip i que podria ser una evolució natural per seguir treballant i creixent juntes", recorda Georgina Blanch, sòcia treballadora de Musicop.

Persones sòcies de la cooperativa Musicop fent autoformació de «soundpainting»

I és que l'alegria per haver guanyat el concurs de gestió de l'escola municipal de música de Mataró "va donar pas al pànic; vam passar de ser bàsicament professors a ser membres d'una cooperativa, i de sobte havíem de pensar en com ens organitzàvem, com gestionàvem les nostres finances, i això era nou per a la majoria de nosaltres". Així s'expressava una altra de les sòcies, Aràdia Sánchez, en un reportatge de *The Guardian* (<https://www.theguardian.com/world/2015/may/01/may-day-workers-of-the-world-unite-and-take-over-their-factories>) que el rotatiu anglès va publicar el 2015 sobre quatre empreses del sud d'Europa que estaven capejant la crisi gràcies al model cooperatiu.

En aquest sentit, malgrat la dificultat d'afrontar la gestió de l'empresa de forma tan sobtada, des de Musicop coincideixen a afirmar que el model cooperatiu els ha apoderat i alhora els ha permès, en paraules de Georgina Blanch, "créixer molt en l'àmbit individual al mateix temps que el nostre perfil professional, de ser professores a gestores i cooperativistes; som conscients que tenim molt camí per córrer i això també ens motiva i ens anima a seguir en aquest viatge".

210 noves cooperatives en 30 comarques diferents de Catalunya

En aquell mateix acte de les Cotxeres de Sants on el conseller El Homrani posava en valor el cooperativisme com a alternativa real al model econòmic clàssic capitalista tot acompanyant-ho de les dades que demostren el recorregut històric que ha tingut el model en l'última dècada a Catalunya, qui aportava altres dades recents i prou significatives era Josep Vidal, director general d'Economia Social, el Tercer Sector, les Cooperatives i l'Autoempresa de la Generalitat. Les 210 noves cooperatives creades durant el 2018 a Catalunya van representar un rècord en bona part pel fet que se'n van constituir en 30 comarques diferents del país.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=XsaJI9lLgzI>

Aquesta capilaritat en la creació de noves cooperatives va ser possible en bona part a l'acompanyament que van tenir dels 14 ateneus cooperatius repartits per tot el territori català, en el que seria una de les cireretes del pastís del Programa d'Economia Social de la Generalitat. Els ateneus que el 2019 tot just estan en el seu tercer any d'activitat estan governats de forma

autònoma per 130 entitats agrupades -la majoria d'elles cooperatives i administracions locals- i treballen amb 302 entitats col·laboradores més a través de les taules territorials.

Els ateneus cooperatius (<http://aracoop.coop/ateneus-cooperatius/>) actuen com a antenes i altaveus en el territori del Programa d'Economia Social amb l'objectiu d'identificar-hi les necessitats i les oportunitats de l'economia social i solidària. Durant el 2018 des dels 14 ateneus es van fer 874 acompanyaments a entitats de l'economia social i cooperativa que van donar com a resultat la inserció laboral de 622 persones. A més, en el global d'activitats o accions impulsades directa o indirectament pels ateneus durant el 2018 hi van participar més de 25.000 persones.

Gedi és precisament una de les cooperatives que a finals de 2016 van apostar pel model dels ateneus cooperatius i va ser la cooperativa impulsora d'un dels primers ateneus, el de la Catalunya Central, que dona servei a les sis comarques d'aquest territori. Junt amb cinc cooperatives més va impulsar el que el 2017 funcionaria com un dels 10 primers ateneus de Catalunya. "Per a nosaltres els ateneus són la clau per la descentralització de la promoció del cooperativisme arreu del país, i una fórmula fantàstica per motivar aliances i promoure la intercooperació en el territori", opina Lluís Camós.

Un projecte singular amb joves migrats sols i sis femelles de ruc català

Aquest any 2019, però, Gedi ha fet un pas endavant i ha apostat per l'altre baluard del Programa d'Economia Social de la Generalitat, els Projectes Singulares (<http://aracoop.coop/projectes-singulars/>), que tenen per objectiu generar ocupació a través de la creació de noves iniciatives empresarials, noves línies de negoci o nous mercats en el marc de l'economia social i cooperativa. Aquest any es dona suport des del Programa a 72 d'aquests projectes.

V?deo: <https://www.youtube.com/watch?v=QnhqrOgQPZM>

Entre els 72 projectes Singulares del programa de 2019 n'hi ha un de realment innovador impulsat per Gedi des de la seva finca de Can Colomer, a Sant Climent de Llobregat, on viuen un centenar de joves migrats sols. Es tracta d'un ambiciós projecte d'integració i formació d'aquests joves al volant de la permacultura, el conjunt de pràctiques per fer una gestió eficient i sostenible d'un espai natural, i de la recuperació del ruc català.

El projecte, que es du a terme a Can Colomer, una masia amb 50 hectàrees de bosc, té com a eix central sis femelles de ruc català que els menors cuiden i ensinistren per poder-les utilitzar per netejar el bosc, d'una banda, i per generar llocs de treball per als menors de l'altre. Gedi va comprar ara fa dos anys Can Colomer ja amb l'objectiu d'ubicar-hi un centre on treballar amb joves migrats sols.

Dues de les sis femelles de ruc català que ha comprat Gedi per als treballs de permacultura a Can Colomer

La sorpresa va arribar quan a l'hora de formalitzar l'operació els van informar que l'edifici anava acompanyat de 50 hectàrees de bosc. Aleshores és quan els responsables de Gedi van començar a estudiar de quina manera podien fer compatible la gestió d'aquestes hectàrees de bosc amb la seva tasca integradora i formativa. La solució la van trobar en la permacultura, una filosofia i manera de fer orientada a treure profit econòmic de l'espai natural de manera totalment sostenible i harmònica.

A partir d'aquí, es van comprar les sis femelles de ruc català, una espècie autòctona que s'alimenta del sotabosc mediterrani i que d'una manera natural els ha d'ajudar a netejar i fer més accessible el bosc. A més, incorporant aquesta espècie, es contribueix a la seva conservació, ja que es troba en perill d'extinció per la pèrdua de diversitat genètica. Aprofitant la seva experiència en equinoteràpia, des de Gedi van pensar que els rucs podrien servir també per formar els menors en la seva cura i doma per, en un futur, crear llocs de feina per a ells. De moment, els joves treballen amb els animals per poder netejar el bosc, treballar camps de conreu, participar en desfilades com els Tres Tombs o per ser muntats per nens i nenes a la mateixa finca de Can Colomer.

El de Gedi a Sant Climent de Llobregat és un projecte d'acollida de joves migrants sols però també de preservació del bosc i de la diversitat genètica del ruc català

A Can Colomer la formació dels menors s'articula al voltant de les bures però també aprenen idiomes, informàtica i altres matèries. L'objectiu expliquen des de Gedi és adaptar-se a les característiques de cada menor. N'hi ha que treballen molt bé amb animals, d'altres que tenen

traça amb eines o que són bons estudiant i val la pena que segueixen la seva formació acadèmica. El de Gedi a Can Colomer és un dels 72 Projectes Singulars que s'estan tirant endavant durant aquest any 2019 des del Programa d'Economia Social de la Generalitat, 35 considerats d'alt impacte territorial i sectorial i que abarquen bona part del país, i 37 més com el de Gedi a Sant Climent de Llobregat que es consideren de reactivació territorial i generació d'ocupació.

Prop de 200 persones representants del món cooperatiu a la presentació del Programa d'Economia Social 2019 a les Cotxeres de Sants a Barcelona

I és que, també en paraules del conseller Chakir El Homrani, "l'economia social i solidària no és només la forma, ser cooperativa, fundació o associació, és el fons, el que representa, la sostenibilitat, el model de governança democràtica, que té al centre la persona i no el guany de capital, el treball de qualitat, el desenvolupament social i en conseqüència, el desenvolupament territorial". El de Gedi i com va mostrar-se resilient davant la crisi i com ara els principis i valors del cooperativisme li permeten tirar endavant amb projectes com el de Can Colomer són només un botó de mostra del que verbalitzava el conseller El Homrani.

```
.embed-container { position: relative; padding-bottom: 56.25%; height: 0; overflow: hidden; max-width: 100%; } .embed-container iframe, .embed-container object, .embed-container embed { position: absolute; top: 0; left: 0; width: 100%; height: 100%; }
```

```
.embed-container { position: relative; padding-bottom: 56.25%; height: 0; overflow: hidden; max-width: 100%; } .embed-container iframe, .embed-container object, .embed-container embed { position: absolute; top: 0; left: 0; width: 100%; height: 100%; }
```